

השילטוני, ובחלקה בהתפוררותה של החברה הישראלית.

רצח או עלילה?

אחד מהדברים האכזריים והמגוחכים בשש שנות שלטונו של **מנחם בגין**, היה הקמתה של ועדת חקירה ממלכתית לכדיקת פרשת רצח **חיים ארלוזורוב**. בהקמת ועדה זו היה מעין ניסיון מגוחך של יורש תורת ז'בוטינסקי, להסתר כתם שרבץ על התנועה הרביזיוניסטית מאז מחצית שנות השלושים, כתם, שבדומה לשירו של **ברטולד ברכט**, בלתי-רצוי להסירו. לישראל של שנות השמונים ניתן להסביר את פרשת רצח ארלוזורוב, כאמצעות אירוע טראגי אחר, שהתרחש בשנה האחרונה, רצח **אמיל גרינצווייג**. הישראלי השפוי, כהווה הזה, יודע שקודם לרימון שהושלך לערכם של מפגילי שלום עכשיו, היה מי שהסית והדחף. מי שקרא להמונים הנבערים את קריאת ה"עליהם". הרימון שרצח את אמיל גרינצווייג, היה רק הפעולה האחרונה בסופה של שרשרת הסתות, שעליה ניצח שרביטסחוף לשעבר **אריאל** ("אריק") שרון.

המהדורה הראשונה, היתה רצח ארלוזורוב, שבניינו ראו באחרונה אור שני ספרים, שהראשון בהם, רצח ארלוזורוב מאת **שבת** **טבת**, ממחיש את האלימות הרביזיוניסטית, והשני העלילה הגדולה "מאת ח. בגין ורובם", מציג את הפרשה בכללותה כעלילת דם.

מקורה של פרשת רצח ארלוזורוב היה פועליצא של עימות-אידאולוגי בין תנועת העבודה ובין הרביזיוניסטים, ובעיקר הפלג הקיצוני שלהם בארץ-ישראל, ברית הבריונים, שבראשו עמד **אבא אחימאיר**, וחלק

מנחם בגין, רצח ארלוזורוב
ינוקא אדום

מהשראתו הגיע מנבואותיו של **אורי צבי גרינברג** (ראה: מלכות ישראל).

שיאו של העימות החל כאשר ראשי המחלקה-המדינית של הסוכנות היהודית, ד"ר חיים ארלוזורוב, החליט לנהל משאומתן עם ממשלת גרמניה הנאצית על הצלתם של יהודים ורכושם, תחת הכותרת "אבקואציה" (פינוי). העיתון הרביזיוניסטי חזית העם פתח בסדרת התקפות אישיות על ארלוזורוב, על שהוא מנהל משאומתן עם ממשלתו של **אדולף היטלר**. את האור הירוק להתקפות נתן **אורי צבי גרינברג** ברשימה שפירסם בביטאון הרביזיוניסטי כידיש, תחת הכותרת: ההיטלריאדה של ארלוזורוב. בין השאר כתב אצ"ג: מנהל המחלקה המדינית של ההסתדרות הציונית וחבר הדועד הפועל בשל ההסתדרות, הדיד חיים ארלוזורוב, מוכן לעשות שלום עם היטלר (...). ירד הדיד ארלוזורוב מהבמה ההיטלרית...

חזית העם כינה את ד"ר ארלוזורוב כבינוניים כהינוקא האדום, וציטט מאצ"ג, את הכינוי "ערלורב" (מלשון ערל), והלאה לכותרות כמו

* שבת טבת - רצח ארלוזורוב: הוצאת שוקן; 318 עמ' (כריכה קשה).
** ח. בגין ורובם העלילה הגדולה; הוצאת מכון ז'בוטינסקי; 350 עמ' (כריכה רכה).

ברית סטאלין-בן-גוריון-היטלר. במכתב שכתב אצ"ג ליהושע השל ייבין, אחד מעורכי חזית העם כתב: את ארלוזורוב יש לעשות מטרה לחיציפם...

אחת ההמחשות של עצת אצ"ג לייבין, היתה פירסומה של רשימה בחזית העם, שבה נכתב בין השאר: ערל-היטלר (ארלוזורוב - ד.ע.) הבא לחול לפני היטלר על ארבע... וכינויים דומים, שהם אלה, שדרכו את האקדק ליריות, שהסילוהו ביוני 1933, על שפתימה של תל-אביב.

אולי כאן המקום להעיר כמוסגר, שהירייה הבאה לעברו של משתפי-פועל בכוח עם הגרמנים, היתה צריכה להייריות מן הסתם, לעברו של ראש-הממשלה הנוכחי, **יצחק שמואל**, שבעת היותו אחד ממפקדי לח"י ניהל משאומתן עם הנאצים.

על כל פנים, ספק אם ועדת-החקירה הממלכתית לחקירת פרשת רצח-ארלוזורוב, תוכל להאשים או לטהר משהו בעניין זה, וגם אם תעשה כן, תהיה זו עוד אחת מהסאטירות המאפיינות מצבים טראגיים בארץ אכולת כאבים. זו זה אינו משנה כלל מי רצח בפועל את ד"ר חיים ארלוזורוב, מה שחשוב הוא, מהי האידאולוגיה וסיגנון הריכוז והכתיבה שטענו את האקדק שירה והרג את ארלוזורוב, אידאולוגיה, שהכניסה את הנפץ לרימון-היד שהרג גם את אמיל גרינצווייג.

שלוש הערות לנושא רצח ארלוזורוב, שבתאי טבת כסיפרו, הוא חד-צדדי למדי ומשולל יכולת לבחון בפרספקטיבה היסטורית בוגרת את הרקע המלא של האספקטים הרביזיוניסטיים הכרוכים בפרשה זו. כך גם סיפרו של ח. בגין ורובם, שהוא אמצע-אנלי מדי בניסיונו.

ההערה השלישית, כל חלקם ותולדותיהם של ברית הבריונים ואבא אחימאיר מנהיגה, אסורים בניסיון לפענחה, לאור התוצאות של תנועות הימין הפופוליסטיות בגרמניה ובאסיה, במהלך מלחמת-העולם השנייה, שהרי בניגוד לתנועות אלה, היתה ברית הבריונים תנועת-שוליים קטנה ופנאטית, אשר מעודה לא הצליחה לחרוג, מעבר לחוג צר ומצומצם של אנשים.

ידר עם זאת, קיים חוטי-משקש בין פירסומה המסתים של התנועה הרביזיוניסטית קודם לרצח ארלוזורוב, ולחלק מהתנהגות יורשיה, במהלך שש שנות שלטון הליכוד. גם סיגנון הביטוי האגרסיבי של שר-האוצר שלעבר י"רם ארידור כלפי העיתונות, נאומי הכיכרות של **מנחם בגין**, נאומי השוק והמדידחוב של **אריק שרון**, כל אלה ניזונים מעבר חולני מאוד בפוליטיקה הארץ-ישראלית, שמקורו בתיסכול מופרע לחלוטין, של דור הרביזיוניסטים הראשון בארץ-ישראל. תיסכולי הפערה-העדתי בישראל של ראשית שנות השמונים (שעליהם בונים יורשי התנועה הרביזיוניסטית את המאגרים האלקטוראליים שלהם) הוא כאין וכאפס לעומת אותו תיסכול.

בפרשת רצח ארלוזורוב השאלה האמיתית אינה: מי רצח את ארלוזורוב? אלא: מה רצח את ארלוזורוב?

"מלכות ישראל"

קטעים אחרים במדור זה מצטלבים לדמותו של המשורר **אורי צבי גרינברג** ותפקידו הנדיר, כנושא דגל התרבות של התנועה הרביזיוניסטית. אקדים ואעיר, שבמבדוק חלק משיריו איש אינו מטיל ספק בעוצמתו השירית של משורר זה, עוצמה שאינה עומדת בקנה אחד, עם הודות כתיבתו של אצ"ג, בחלק הפוליטי המטוף למלכות ישראל.

החודש ראיהאור סיפרו של **יעקוב בהט** תחת הכותרת **אורי צבי גרינברג - חקר ועיון** בשירתו ובהגותו. בפרק גאולה ישראל ומלכות ישראל בהגותו ובשירתו צפה וועלה האלימות הלשונית-שירית של אצ"ג, עד כדי כך, שאותם שירים של **יצחק לאור**, המשורר הצעיר, שכה הרגיו באחרונה את מימסד הליכוד, מחווירים לידו.

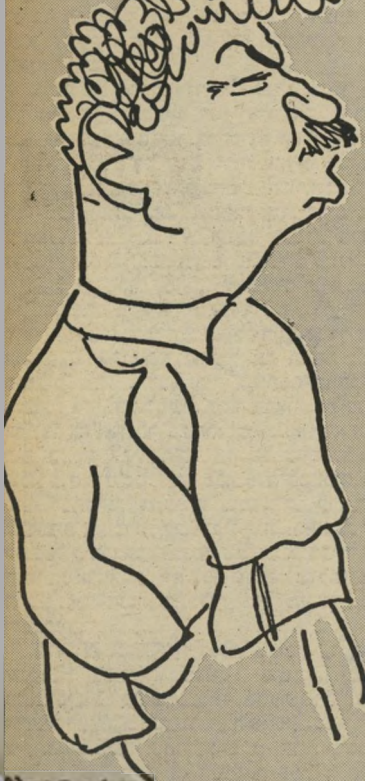
שירת **אורי צבי גרינברג**, עד לסוף שנות העשרים, היא אחת מאבני-הפינה המרשימות ביותר של השירה העברית החדשה. אלא, שאי-שם, אחרי הצטרפותו של המשורר, אשר נטש את ארץ-ישראל העובדת, והפך אחד מדוברי המפלגה הרביזיוניסטית, חל הקילקול בשירתו. אלא שאצ"ג הרביזיוניסט, היה ההיפך מ'זבוטינסקי' הליבראל. גרינברג הטיפ למשיחיות

* יעקוב בהט - **אורי צבי גרינברג, חקר ועיון**; הוצאת יחידו + דביר; 303 עמ' (כריכה רכה).

מי מריבה

ירושלים מחכה

מעט מאוד יוצרים ויצירות ספרות מצאו מקום תחת כנפי התנועה הרביזיוניסטית, למרות שמייסדה **זאב ז'בוטינסקי** היה אישית-רבות מובהק, יוצר ומתרגם, משורר בולט ומשפיע בתנועה זו, שרתם את יצירתו למענה, היה המשורר **אורי צבי גרינברג** (ראה: מלכות ישראל).

יריב כצנלסון
בירשע מול כוכבא

התעלמות מתפקידה של הספרות והתרבות בצי האידאולוגיה החברתית. לנאום התרבות, היוצר את רוב-ההתנהגה של ממש שש שנות שלטון סוף הרביזיוניזם בארץ, מגלות שירושלים חיכתה, ואינה מחכה עוד.

* יהושע השל ייבין - **ירושלים מחכה**; הוצאת איש-ברורית; תרצ"ב.

זה, באמצעות ציטוטים וסתירות - מה שנית לעשות בדבריו כל מנהיג פוליטי. מה עוד, שאותו ברניר מתעלם מהעובדה, כי המגשים הגדוי ביותר של תורת ז'בוטינסקי, שהוא לדבריו טעות "היסטורית", היה דויד בן-גוריון.

כך גם הפרק השני מי. גירש' את הבריונים - ומי בנה את המדינה; כותרת המזכיריו תשרי-שירות של הספורטוטו. בנוסח שלי: "מז. זה עשית? בנית?" כותרת שאינה עומדת במבחן המחקר המדעי וכוונתו למחקרו של דן גלעדי על העליה הרביעית - האורבנית של הסחורני - וחלקה בבניין הארץ.

הפרק השלישי נקרא כפאורדיה של תלישות תחת הכותרת מן המהפך - למחפיה-שכנגד פרק שבו מתגלית ריקנותה האידאולוגית של תנועת-העבודה בראשית שנות השמונים, ריקנותו אידאולוגית, שרק יורשי התנועה הרביזיוני ניסיתו כיום, עשויים להתמודד בה.

ספר זה של רוב ברניר הוא ספר ריקני ומטען בכותרתו, מה עוד שמחברו לכוד עדיין בכל אותן סיסמות מילוליות של "ארץ-ישראל-העובדת", סיסמות אסטרטגיות, שכל קשר בינו למציאות מיקרי בהחלט.

אם סיפרו של רוב ברניר, הוא התשובה הרעיונית של תנועת-העבודה ליורשי ז'בו טינסקי, הרי ספר זה מעיד על רוישיח אידאולוגי של סריסים. ברניר אטום כלפי האפשרות, שפיתרונות אידאולוגיים של הלימצא בשוליים של הפוליטיקה, ברעיונות חדשניים, עם דימיון, ולא במילים ובמחנכים שעבר עליהם הכלל. ברניר אינו מצליח להתמודד עם שאלות יסוד של החברו הישראלית בעתיד, שאלות כמו: השאלו הפלסטינית, פירוק הריכוזיות הכלכלית, ריכוזיות תרבותית, הפרדת הרת מהמדינה, הפרד האיגודים ומקצועיים מהגוף הקונצרני של ההסתדרות ושאר שאלות, שרק התשובות להן - עשויות להשיב את השפיות לשילטון בישראל.

את ימי ראשיתה של התנועה הרביזיוניסטית, בישראל תיאר בשנת 1932 **יהושע השל ייבין**, כסיפרו ירושלים מחכה. ספר בוטה וגרוע, המתמקד בשרשי נינוה של תנועת-העבודה, וצמיחתה של החינויות הרביזיוניסטית (אליכא דייבין).

עיקר עלילת ירושלים מחכה מתמקד בעימות שבין עסקן מפא"י **בירשע (ברל) כצנלסון** ובין הסופר **כוכבא (אורי צבי גרינברג)**. ייבין כתב ותיאר קונפליקט זה במילים:

כי האדם היחיד בארץ, שבירשע לא בו לו, אלא שגא אותו בכל נימי נפשו - היה כוכבא. הוא שגא אותו, משום שכוכבא היה חידה בשבילו. משום שגא כוכבא הוא לא יכול לכלול, לא בסוג האנשים שאפשר לקנותם בכסף, ושאף-ליסירן היו בזויים בעיני בירשע לא פחות מסוג הראשונים - האידאליסטים המישישים. הנהנים מזה שהם עולים קרוב עולה על המיזבה, אשר לאור המוקד שעליו מתחממים אחרים... הוא שגא את כוכבא גם משום שהרגיש, כי בנוכחותו הוא יורד מגדולתו אשר בכוחה הוא חי. גדולת המנהיג, המניע את כל האנשים מסביבו, הוא הרגיש, שבנוכחותו של כוכבא הוא הולך ומדוער, הולך ומתכווץ עד לדי שיעור של שלפוחית...

ירושלים מחכה הוא רומן, המתאר את רריפתם של הרביזיוניסטים הראשונים בארץ, דריפה תוך עימות אידאולוגי, שהוא ניסיון יחיד עדיין, שנעשה אי-פעם, בתיאור אותה שגא תהומית היסטורית בין התנועה הרביזיוניסטית ותנועת-העבודה.

קריאה-חוזרת בירושלים מחכה, בכיתי אורי צבי גרינברג ובעוד ספר זה או אחר, העומדים במבחן הספרות, מגלה את אחת הסיבות הגדולות לשילטון הקצר של תלמיד התנועה הרביזיוניסטית, הסיבה, עמארציות, קרי: התעלמות מתפקידה של הספרות והתרבות בצי האידאולוגיה החברתית. אידאוכפיות לנושא התרבות, היוצר את רוב-ההתנהגה של ממש שש שנות שלטון סוף הרביזיוניזם בארץ, מגלות שירושלים חיכתה, ואינה מחכה עוד.

ולמלכות, תוך שהוא מטיף למעין מסע מגדודי אנאכרוניסטי ולהקמתה של תנועה משיחית מיסטית. שירתו ביססה את היסודות לאגף הימני קיצוני של התנועה הרביזיוניסטית, תחילה ברית הבריונים, ובשנות החמישים חוגי סולם ומחתרות מלכות ישראל ובגילגולה האחרון, תלמידת סולם גאולה ביהו, כמנהיגת תנועת התחיה.

בפרק זה של שירת אורי צבי גרינברג, טמונים כמה מורעי הדוע של הלאומנות הישראלית בכיעורה המחריד ביותר, מרכיבים אחרים של שירה, שאצ"ג מטיף להם, הם העקידה וכל שאר צורות המוות האפשריות, אשר כמיטב מסורת תרבות הימין, אצ"ג שוחה בה כרג ברם. המעין בספר מחקר זה, עשוי לגלות לא מעט, מאותו עולם חזיוני רביזיוניסטי, שאצ"ג הוא מנציחו השירי. עולם, שבוערתו עשוי הקורא, להבין ולו מעט, מעולמה הלא-מציאותי של תנועה פוליטית זו, שיורשיה הפכו מנהיגי ישראל בשנים האחרונות.

יריב וסריסות

ספר מגמתי וחד-צדדי, שהוא המחאה-ללא כיסוי, הוא סיפרו של **רוב ברניר** מ'זבוטינסקי' עד בגין, דיוקנה של תנועה. זהו כתב-פולסטר, מעין גילגול של מילחמת ההי-מצות מפא"י-רביזיוניסטים בשנות השלושים. הנחת היסוד של הספר היא, שמפא"י היא הגרעין החיובי והרביזיוניסטים - הגרעין השלילי של הציונות, וזאת מבלי להבהיר לקורא: כיצד קרה שהגרעין השלילי היכה את "החיובי"?

כבר כותרת הפרק הראשון זאב ז'בוטינסקי כטעות היסטורית, שואף להכפיש את שמו של

* רוב ברניר - **מ'זבוטינסקי עד בגין**; הוצאת מן המוקד עם עובד; 115 עמ' (כריכה רכה).